

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Минко Стоев Хаджийски, ВТУ „Св.Св. Кирил и Методий”
на дисертационния труд на **Елени Апостолу**
на тема „**Синдромът на прегаряне при начални учители**”, представен
за придобиване на образователна и научна степен „доктор по психология”,
по научна специалност „3.2. Психология”

Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Явлението на прегаряне, известно повече с английското си наименование „Burnout“ е отдавна известен, но става обект на специални изследвания и дискусии през втората половина на миналия век. Специфичното съчетанаве на различни неблагоприятни психически, физиологични и социални проявления и последствия, дават основание да се определя с медицинското понятие „синдром“. Доказано е че неговата проява се дължи на съчетаването на определени личностни черти със спецификите на определени професии като лекарска, учителска, журналистическа и пр., които предполагат интензивност на общуването, стресови ситуации и междуличностни неблагоприятия. Интересно е, че прегарянето се наблюдава и при практикуващи психолози и психотерапевти. Несъответствието личност - професия е вече безспорно доказана причина. След като феноменът е достатъчно проучен и научно осветлен, естествено е изследователските усилия да се насочват към неговите специфики при определени професионални групи. В този смисъл намирам насочването на авторката към началните учители за удачно и актуално, поради спецификата на професионалната ангажираност и важността на началното образование.

Дисертацията е в обем от 165 страници и включва 29 фигури и 38 таблици. Цитираната литература обхваща 284 заглавия на гръцки и

английски език. Намирам същата за достатъчно информативна, актуална и компетентно подбрана.

Оценка на научно-приложните резултати и приноси на дисертационния труд

Дисертацията на Елени Апостолу има следните по-значими приноси резултати и достойнства:

1. Първата глава на дисертацията разглежда широк кръг теоретични въпроси, свързани със синдрома на прегарянето. На базата на значителен литературен материал от чуждестранни и гръцки източници, авторката прави задълбочен анализ на различни страни на явлениято. С необходимата вещина и целенасоченост са представени дефиницията, двата теоретични модела, факторите предизвикващи бърнаута, физическите, психически и поведенчески последици. Интересен е фактът, че в гръцката реалност, където при учителите този феномен е изследван твърде широко, се констатират по-ниски нива в сравнение с други страни. Значително подобаващо място е отделено на терапията на прегарянето и специално на ролята на психологическото консултиране главно със социални и когнитивни техники.

В тази теоретична част на дисертацията обосновано се разглежда връзката на бърнут синдрома с професионалния стрес. Последният е представен също толкова подробно като причини /фактори/, проявеност при учителите, последици и стратегии за справяне. Основателно се акцентира на удовлетвореността от работата, където нейната липса води до по-голям продължителен стрес и прегаряне.

2. Втората глава е свързана с постановката на емпиричното изследване. Тя представлява пълно и научно - изследователски издържано изложение на цялостния дизайн на тази част на труда, който е адекватен в методологично отношение. Правилно и ясно са определени целта, задачите, основната хипотеза и ранжирането ѝ в 5 отделни, обективно верифицируеми хипотези. Методите за набиране на данни са адекватни на изследователските задачи и достатъчни за направа на съответните изводи относно издигнатите хипотези. Същите са описани обосновано. Освен станалият „класически“ тест на Maslach / MBI /, са използвани анкетни карти, тест за справяне със стреса и въпросник за професионална удовлетвореност. Статистическите методи на обработка са подбрани според изследователската цел адекватно.
3. В Третата глава на дисертацията се прави анализ на получените резултати от изследването. В Първия параграф се представя демографската картина на извадката. Същата е значителна като обем и достатъчно разнообразна по отделните показатели. Анализът е насочен основно към статистическите резултати, като на такъв са подложени резултатите по отделните изследователски въпроси, наличие на синдрома, удовлетвореност от работата, справяне със стреса. Подробно са описани статистическите резултати откъм значимост и корелации. Същите са представени таблично и графично. В обобщението се прави успешен опит за извеждане на резултатите съобразно заявените в постановката на изследване задачи. Неговото съдържание може да се отнесе частично към издигнатите хипотези, като категорично се отбелязва потвърждаването на хипотеза 4 и хипотеза 5. Като цяло се доказва връзката между професионалното прегаряне, стратегиите за справяне със стреса и оценката на

удовлетвореността от работата на учителя с различна степен на израсеност.

4. Приносите са коректно посочени. Като най-значим може да се определи потвърждаването на направени преди изследвания на проблема и спецификите в ситуацията на Ковид 19.

Бележки

По същностни страни на основните тези и тяхното доказване в дисертацията нямам критични бележки. В редакционен план не намирам преводът в автореферата на понятието “burnout” като „изгаряне“ най-точно.

Заключение

В заключение намирам, че дисертационният труд на **Елени Апостолу** на тема „**Синдромът на прегаряне при начални учители** ” е задълбочен, полезен за практиката и интересен. Считаю, че отговаря напълно на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор по психология” и препоръчвам на членовете на уважаемото жури нейното присъждане.

26.10. 2022 г.

Член на журито:

/ Минко Хаджийски/

OPINION

by Prof. Dr. Minko Stoev Hadzhyiski, VTU "St.St. Cyril and Methodius"

of **Eleni Apostolou's** dissertation on the topic "**Burnout syndrome in primary teachers**", submitted for the acquisition of the educational and scientific degree "Doctor of Psychology", in the scientific specialty "3.2. Psychology"

Relevance scientific problem and significance of the developed

The phenomenon of burnout, better known by its English name "Burnout", has been known for a long time, but became the subject of special research and discussion in the second half of the last century. The specific combination of various adverse mental, physiological and social manifestations and consequences give reason to define it with the medical term "syndrome". It has been proven that its manifestation is due to the combination of certain personality traits with the specifics of certain professions such as doctor, teacher, journalist, etc., which imply intensity of communication, stressful situations and interpersonal problems. Interestingly, burnout is also seen in practicing psychologists and psychotherapists. The discrepancy between personality and profession is already an indisputably proven reason. Once the phenomenon has been sufficiently studied and scientifically illuminated, it is natural that research efforts should be directed to its specifics in certain professional groups. In this sense, I find the author's targeting of primary teachers appropriate and relevant, due to the specificity of professional commitment and the importance of primary education.

The dissertation is 165 pages long and includes 29 figures and 38 tables. The cited literature covers 284 titles in Greek and English. I find the same sufficiently informative, up-to-date and competently selected.

Evaluation of the scientific-applied results and contributions of the dissertation work

Eleni Apostolou's dissertation has the following more significant contributions and merits:

1. The first chapter of the dissertation examines a wide range of theoretical issues related to the burnout syndrome. Based on significant literary material from foreign and Greek sources, the author makes a thorough analysis of different sides of the phenomenon. The definition, the two theoretical models, the factors causing burnout, the physical, mental and behavioral consequences are presented with the necessary skill and focus. It is interesting that in the Greek reality, where this phenomenon has been studied too widely among teachers, lower levels are found compared to other countries. Considerable attention is given to the therapy of burnout and especially to the role of psychological counseling mainly with social and cognitive techniques.

In this theoretical part of the dissertation, the connection between burnout syndrome and occupational stress is considered. The latter is presented in as much detail as causes /factors/, manifestation in teachers, consequences and coping strategies. There is a strong emphasis on job satisfaction, where its lack leads to greater chronic stress and burnout.

2. The second chapter is related to the setting of the empirical study. It represents a complete and research-based presentation of the overall design of this part of the work, which is methodologically adequate. The goal, the tasks, the main hypothesis and its ranking in 5 separate, objectively verifiable hypotheses are correctly and clearly defined. The data collection methods are adequate to the research tasks and sufficient to draw the relevant conclusions regarding the raised hypotheses. The same are described reasonably. In addition to the now "classic" Maslach test / MBI /, questionnaires, a stress coping test and a job satisfaction questionnaire have been used. The statistical processing methods are selected according to the research objective adequately.

3. The third chapter of the dissertation analyzes the results of the research. The first paragraph presents the demographic picture of the sample. It is significant in terms of volume and sufficiently diverse in terms of individual indicators. The analysis is mainly focused on the statistical results, such as the results of

the individual research questions, presence of the syndrome, job satisfaction, coping with stress. The statistical results in terms of significance and correlations are described in detail. They are presented tabularly and graphically. In the summary, a successful attempt is made to present the results in accordance with the tasks stated in the research proposal. Its content can be partially related to the raised hypotheses, strongly noting the confirmation of hypothesis 4 and hypothesis 5. In general, the relationship between professional burnout, stress coping strategies and the assessment of job satisfaction of teachers with different degrees of maturity is proven .

4. Contributions are correctly indicated. The most significant can be defined as the confirmation of previous studies of the problem and the specifics of the Covid 19 situation.

Notes

I have no critical remarks on the essential aspects of the main theses and their proof in the dissertation. From an editorial point of view, I do not find the translation in the author's reference of the term "burnout" as "burning" to be the most accurate.

Conclusion

In conclusion, I find that Eleni Apostolou's dissertation work on "Burnout syndrome in primary teachers" is thorough, useful for practice and interesting. I believe that it fully meets the requirements for the acquisition of the educational and scientific degree "Doctor of Psychology" and I recommend to the members of the esteemed jury that it be awarded.

26.10. 2022
Jury Member:

JURY MEMBER :

/ Minko Hadzhyiski/